

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE

ІНСТИТУТ АРХЕОЛОГІЇ

проспект Володимира Івасюка 12,
(проспект Героїв Сталінграда, 12,)
Київ, 04210, УКРАЇНА
Тел/факс.: 418 27 75
E-mail: kancel@iananu.org.ua
www.iananu.org.ua
Код ЄДРПОУ 05417163

INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

12, Volodymyra Ivasiuka ave.
(12, Geroiv Stalingrada ave.)
Kyiv, 04210, UKRAINE.
Tel/fax.: 418 27 75
E-mail: kancel@iananu.org.ua
www.iananu.org.ua
Код ЄДРПОУ 05417163

№ 125/01-12-193 «20» березня 2025р.

На Ваш № _____

**ВІДКРИТЕ ЗВЕРНЕННЯ
ДО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ
В.О. ЗЕЛЕНСЬКОГО**

Вельмишановний Володимире Олександровичу!

13 березня 2025 року Верховна Рада проголосувала в 2 читанні за законопроект №12089 “Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо посилення захисту прав добросовісного набувача”. Зазначений Законопроект потенційно несе цілу низку загроз для збереження археологічної спадщини.

В Україні нині налічується приблизно 140 тис. внесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України об'єктів культурної спадщини у галузі архітектури, історії, монументального мистецтва, науки і техніки, ландшафту та садово-паркового мистецтва, з яких понад 60 тис. — пам'ятки археології (у тому числі 118 — національного значення). Відповідно до ст. 17 Закону України про охорону культурної спадщини землі, на яких розташовані пам'ятки археології, перебувають у державній власності або вилучаються (викупуваються) у державну власність в установленому законом порядку, за винятком земельних ділянок, на яких розташовуються пам'ятки археології - поля давніх битв.

Відповідно до ст. 34 зазначеного Закону, землі, на яких розташовані пам'ятки, історико-культурні заповідники, історико-культурні заповідні території, охоронювані археологічні території, належать до земель історико-культурного призначення, включаються до державних земельних кадастрів, планів землекористування, проектів землеустрою, іншої проектно-планувальної та містобудівної документації. Однак, внаслідок різних процесів, ціла низка пам'яток археології всупереч діючому законодавству опинилась в комунальній або й в приватній власності, а цільове призначення таких земель набуло змін – під забудову або ведення сільського господарства. Це не лише створює небезпеку для існування самих пам'яток археології, які

знищуються в наслідок будівельних або сільськогосподарських робіт, але й порушує міжнародні зобов'язання України.

Так, Європейська конвенція з охорони археологічної спадщини передбачає конкретні заходи зі збереження пам'яток археології, які має виконувати Україна, в тому числі: ведення обліку її археологічної спадщини та визначення пам'яток і територій, що підлягають охороні (ст. 2, п. і); збереження та підтримання в належному стані археологічної спадщини бажано у місці їхнього знаходження (ст. 4, п. ii); у плануванні, спрямованому на забезпечення збалансованих стратегій охорони, збереження та введення у культурний обіг ділянок територій, що мають археологічну цінність (ст. 5, п. ia) та ін.

Після передачі пам'яток археології в комунальну власність, вони часто передаються для подальшої забудови без врахування необхідності їх захисту. Так само пам'ятки руйнуються й під час активної оранки, після передачі їх до земель сільськогосподарського призначення.

Законопроект № 12089 від 03.10.2024 р. має низку новацій, які значно ускладняють процес повернення незаконно переданих земель на яких розташовуються пам'ятки археології, до державної власності. Так, відповідно запропонованої редакції змін до ст. 261 Цивільного кодексу України передбачається, що перебіг позовної давності за вимогами щодо витребування, зайняття, визнання права щодо нерухомості, право на яку зареєстроване в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, починається від дня державної реєстрації права особи, яка порушила право позивача або дати передачі набувачеві (особі, яка порушила право позивача) нерухомості, щодо якої на момент такої передачі законом не передбачалась державна реєстрація правочину або реєстрація права. Але багато пам'яток археології передавались в приватну власність ще в 2000-х рр. і через бездіяльність місцевих органів охорони культурної спадщини це стає відомо лише зараз.

Зважаючи на вищенаведене, з метою забезпечення дотримання Конституції України та соціальної справедливості, закликаємо Вас накласти вето на законопроект №12089 «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо посилення захисту прав добросовісного набувача».

**Директор Інституту археології,
член-кореспондент НАН України**

Віктор ЧАБАЙ